

Gedeputeerde Staten van Overijssel (afschrift Provinciale Staten)
Ter attentie van secretariaat eenheid Ruimte en Bereikbaarheid
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Datum 07 februari 2024

Onderwerp Zienswijze op het Provinciaal Programma Energie de Instructieregels Windenergie,
Instructieregel Zonnevelden 2024 en het OER

Geachte leden van Gedeputeerde Staten,

U heeft het ontwerp van de wijziging van de Omgevingsverordening 2024, het Provinciaal Programma Energiestrategie en de Omgevingseffectrapportage ter inzage gelegd van 18 januari 2024 tot en met 28 februari 2024. Doormiddel van deze zienswijze delen wij onze bevindingen, suggesties en opmerkingen met u over dit nieuwe beleid.

Algemeen

Natuur en Milieu Overijssel maakt zich sterk voor een regionale ruimtelijke regie op grootschalige opwek van energie. In dat kader hebben wij eerder onze "Wegwijzer Energie in het Overijsselse Landschap" met u gedeeld¹. Hierin beschrijven wij een aantal kwalitatieve uitgangspunten bij de keuze waar en de manier waarop grootschalige energietechnieken volgens ons toegepast dienen te worden. Tegelijkertijd staan wij achter de opgave om in 2030 55% CO2 reductie te realiseren. Daarvoor is een vlotte realisatie van projecten van belang.

Positief zijn wij dan ook over de mate van regie die de provincie neemt middels het voorliggende beleid ten aanzien van windenergie. Met name het aanwijzen van voorkeursgebieden en het toevoegen van een clustereis komt de provinciale ruimtelijke kwaliteit ten goede. Ook het feit dat de provincie gemeenten maximaal faciliteert door via programmeringsafspraken fasering mogelijk te maken zien wij als een positieve ontwikkeling die bij kan dragen aan het draagvlak voor de energietransitie. Wij rekenen er dan ook op dat alle gemeenten in Overijssel van dit instrument gebruik gaan maken en zo hun bijdrage aan de energietransitie zullen blijven leveren. Ook hopen wij dat met dit instrument de kwaliteit van de projecten grotendeels gewaarborgd gaat worden. Daarbij is het volgens ons van belang dat de zeggenschap en het eigenaarschap van projecten zo lokaal mogelijk georganiseerd kan worden.

¹ <https://www.natuurenmilieuoverijssel.nl/nieuws/groene-res/>

Wel blijven wij van mening dat goed onderbouwde uitzonderingen op de clustereis van 4 windturbines mogelijk zouden moeten zijn. Dit om te voorkomen dat hele gemeenten op slot gezet worden voor grootschalige opwek via wind. Ook blijven wij van mening dat een generiek verbod op zonnevelden de energietransitie niet dient². Het zou volgens ons moeten gaan om de kwaliteit die een energieproject toe kan voegen afgewogen ten opzichte van eventuele negatieve effecten. Beter voor het netwerk (zon en wind samen dicht bij afname blijven dan mogelijk), voor landschap & natuur (er zijn prima zonnevelden te ontwerpen die landschappelijke en/of natuurwaarden toevoegen) en voor het draagvlak (zie de gedragen projecten van lokale energie coöperaties).

Natuurwaarden

Naast de landschappelijke waarden en de ruimtelijke kwaliteit in brede zin zijn voor ons ook de effecten van de energietransitie op natuurwaarden van belang. Natuur en Milieu Overijssel staat voor een natuurinclusieve energietransitie waarbij projecten in beginsel een positieve impact op de lokale natuurwaarden zouden moeten hebben. Dit kan door in ontwerp en aanleg rekening te houden met natuur en landschap en door vanuit het project ook te investeren in deze waarden. Het is echter niet altijd haalbaar om een natuurpositief project te realiseren vanwege de negatieve bijeffecten bij bijvoorbeeld het plaatsen van windmolens. Dat is voor ons alleen acceptabel als het maximale is gedaan om natuurschade te voorkomen (bijvoorbeeld stilstand voorziening windmolens ter bescherming van vogels en vleermuizen). Waar wij meer moeite mee hebben zijn de cumulatieve effecten die de geplande windprojecten op de natuur in Overijssel kunnen gaan hebben. Wij hebben nog niet het gevoel dat voorliggend beleid hier afdoende in voorziet. Met name de cumulatieve effecten van meerdere locaties op belangrijke natuurgebieden lijken onvoldoende meegenomen te worden in de afweging of een locatie geschikt is. We noemen hier graag als voorbeeld de Engbertsdijkvenen dat nu aan vier kanten lijkt te worden ingebouwd in windmolenparken. Dit vinden wij ongewenst omdat juist dit gebied een belangrijke rol speelt bij migratie van vogels. Aandacht voor deze grote migratieroutes door onze provincie is gewenst bij de locatiekeuzes voor projecten én het ontwerp van deze projecten (opstelling).

Over een redelijke kwaliteitsimpuls (KGO) voor windturbines wordt vaak per project onderhandeld waarbij natuur en landschap nogal eens het onderspit delven. Landschap Overijssel en NMO hebben dit eerder, namens de groene organisaties, aangekaart bij de provincie en opgeroepen om naast het kwalitatieve kader van de KGO ook een kwantitatief beleidskader voor financiële compensatie te ontwikkelen. Dat missen we nog in voorliggend beleid. Wij adviseren u hiervoor een "Handreiking ruimtelijke kwaliteit windenergie" te ontwikkelen.

Lokaal eigendom

Als Natuur en Milieu Overijssel geloven wij in een energietransitie voor door en met inwoners. Daarbij vinden wij het belangrijk dat (grootschalige) energieprojecten samen met de bewoners vormgegeven worden. Het belangrijkste instrument hiervoor vinden wij het organiseren van lokaal eigendom. Hiermee organiseer je betrokkenheid en zeggenschap en blijven de revenuen voor een deel in de

² https://www.natuurenmilieuoverijssel.nl/wp-content/uploads/sites/16/2023/10/20231020-Zienswijze-voorgenomen-ruimtelijk-beleid-zonnevelden_concept.pdf

gemeenschap. In de RES 1.0 is afgesproken te streven naar 50% lokaal eigendom. Ondertussen zien veel gemeentebesturen in dat een hogere ambitie wellicht voor meer draagvlak en sneller uitvoering kan leiden.

Wij willen u dan ook oproepen vanuit uw rol zich maximaal in te blijven spannen voor lokaal eigendom. Dit is overal belangrijk maar zeker in het geval waar gemeenten zelf minder ambitie hebben op dit vlak rekenen wij erop dat u deze ambitie helpt mogelijk te maken. De lokale energie initiatieven die aan deze projecten werken kunnen deze steun goed gebruiken. Het gaat nu namelijk snel. Er zijn veel projecten in voorbereiding en vergunningaanvragen moeten snel ingediend worden om voorin de rij mee te kunnen. Wij gaan er vanuit dat bij het maken van programmeringsafspraken tussen provincie en gemeenten projecten die lokaal eigendom goed in zich hebben en dus voldoen aan het duurzaamheidsbeleid van gemeenten en provincie eerder aan de beurt komen. Wat ons betreft zou dit een selectie criterium moeten zijn.

Er zijn grote investeringen gemoeid bij deze ambitie. Wij schatten in dat er voor de ontwikkelfase de komende jaren minimaal 20 miljoen euro nodig is om lokaal eigendom via lokale energie initiatieven te organiseren. Dit vereist goed instrumentarium om deze initiatieven te ondersteunen en vertraging te voorkomen.

Dat doet u voor een deel met de instrumenten LEIF, expertpool en LEI vouchers maar als bevoegd gezag bij grote energieprojecten staat u ook aan de lat voor de borging hiervan. Deze borging vinden wij in voorliggend beleid matig ingestoken. Borging van lokaal eigendom is naast het vastleggen in beleid vooral een houding. Het onderwerp overstijgt bovendien het ruimtelijk beleid en verdient een goede borging in al het provinciaal beleid. Hier hebben we als gemeenten, provincie en maatschappelijk veld de afgelopen jaren in de RES veel over geleerd. Veel gemeenten in Overijssel hebben dit dan ook vakkundig vastgelegd in haar duurzaamheidsbeleid en in de processen die daarbij horen. Hiertoe roepen wij de provincie ook op en wij gaan graag -op korte termijn- in gesprek met de provincie over hoe dit verder te borgen valt.

Afsluiting

Wij hopen met deze zienswijze een constructieve bijdrage te leveren aan het Provinciaal Programma Energie de Instructieregel Zonnevelden 2024, Instructieregels Windenergie en het OER . Indien u naar aanleiding van onze reactie nog vragen hebt kunt u contact opnemen met Leander Broere (l.broere@natuurenmilieuoverijssel.nl). Graag ontvangen wij een ontvangstbevestiging van onze zienswijze.

Hoogachtend,

Andrea Kuiper-Vos

Directeur